

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
В.о. декана економічного факультету
/Роман ГРЕШКО/
від «02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«СТРАХОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО»

вибіркова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Страхове посередництво» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування», затвердженій рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 26.04.2021 року, протокол № 5, та введеної в дію наказом ректора № 185 від 11.05.2021 р.

Розробник: **Попова Любов Василівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук, доцент

Викладачі: **Попова Любов Василівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року.

Завідувач кафедри **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року.

Голова методичної ради економічного факультету **Роман ГРЕШКО**

1. Мета навчальної дисципліни: поглибити теоретичні положення та практичний досвід діяльності страхових посередників, а також оволодіння професійними навичками та прийомами, пов'язаними з використанням технічного та фундаментального аналізу роботи страхових посередників та їх ролі на фінансовому ринку в цілому. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дозволить здобувачам освіти набути додаткових компетентностей з метою їх професійного зростання.

2. Пререквізити.

Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Страхове посередництво», - це «Фінанси», «Страхування», «Гроші та кредит».

3. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Страхове посередництво» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;
- здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

- знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	III	V	4	120	2	30	30	-	-	60	-	залік

4.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Особливості реалізації страхових послуг страховими посередниками					
Тема 1. Страхова послуга та особливості її реалізації Мета: охарактеризувати сутність та види страхових послуг; розкрити етапи реалізації страхових послуг на ринку страхування.	16	4	4	-	-	8
Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди Мета: розглянути загальні положення страхового договору, етапи його укладання та особливості ведення,умови дії та розірвання.	16	4	4	-	-	8
Тема 3. Державне регулювання посередництва у страхуванні Мета: дослідити правовий механізм державного регулювання страхового посередництва; особливості, методи та моделі вітчизняного та міжнародного регулювання.	15	4	4	-	-	7
Тема 4. Страховий маркетинг. Мета: охарактеризувати суть та завдання маркетингу у страхування, особливості проведення маркетингових досліджень з метою розробки та просування нових страхових послуг на ринку.	15	4	4			7
Разом за змістовим модулем 2	62	16	16	-	-	30
Змістовий модуль 2. Загальні положення посередницької діяльності на страховому ринку						
Тема 5. Страхові посередники: види, функції, особливості діяльності Мета: розглянути теоретичні аспекти діяльності страхових посередників їх види, функції та принципи; з'ясувати роль посередників на страховому ринку.	16	4	4	-	-	8

Тема 6. Страхові та перестрахові брокери на страховому ринку. Мета: дослідити діяльність страхових та перестрахових брокерів на ринку; розглянути механізм купівлі/продажу страхової послуги за допомогою цих посередників.	15	4	4	-	-	7
Тема 7. Асоціації та об'єднання страхових посередників Мета: охарактеризувати теоретичну суть та практичну організацію асоціацій та об'єднань страхових посередників; проаналізувати переваги та недоліки таких об'єднань на ринку.	13	4	2	-	-	7
Тема 8. Основні страхові посередники на світовому та вітчизняному ринках страхування. Мета: розглянути діяльність основних світових та вітчизняних страхових посередників, особливості їх діяльності, їх роль на міжнародному ринку страхування.	14	2	4	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	58	14	14	-	-	30
Усього годин	120	30	30	-	-	60

4.3. Тематика практичних занять

п/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин
		денна ф.н.
1	Тема 1. Страхова послуга та особливості її реалізації Завдання: поглибити знання сутності, видів та форма надання страхових послуг. Дослідити етапи реалізації страхових послуг: особливості, механізм та функції; також поняття аквізиції та роль страхових посередників на ньому.	4
2	Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди Завдання: деталізувати основні положення страхової угоди, етапи укладання і ведення; особливості розірвання та припинення, навчитися розраховувати комісійну винагороду в страхуванні.	4
3	Тема 3. Державне регулювання посередництва у страхуванні Завдання: дослідити механізм регулювання посередницької діяльності учасниками ринку і державою; проаналізувати відмінності в країнах щодо регулювання діяльності страхових посередників та особливості доступу іноземних посередників	4

	національний страховий ринок.	
4	Тема 4. Страховий маркетинг. Завдання: дослідити особливості страхового маркетингу, його завдання та функції, особливо в сучасних умовах розвитку ринку; охарактеризувати вплив реклами на просування нових та існуючих страхових послуг та проаналізувати сучасні канали реалізації страхових послуг та їх ефективність.	4
5	Тема 5. Страхові посередники: види, функції, особливості діяльності Завдання: поглибити поняття страхових посередників, прямих та непрямих, зосередивши увагу на суті діяльності агентів та брокерів; деталізувати їх функції та роль у забезпеченні реалізації страхових послуг на ринку.	4
6	Тема 6. Страхові та перестрахові брокери на страховому ринку. Завдання: навчитися порівнювати та відрізняти між собою страхових та перестрахових брокерів, їх функції на ринку, особливості діяльності з нерезидентами, а також розраховувати види комісій страхових посередників та складати договір посередництва.	4
7	Тема 7. Асоціації та об'єднання страхових посередників. Завдання: поглибити знання організації діяльності асоціацій та об'єднань страхових посередників на страховому ринку; визначити місце об'єднань страхових посередників на ринку та їх роль в реалізації страхової послуги та створення професійного середовища страхових посередників.	2
8	Тема 8. Основні страхові посередники на світовому та вітчизняному ринках страхування. Завдання: розглянути діяльність основних страхових посередників на світовому та вітчизняному ринках страхування, проаналізувати основні показники та динаміку їх розвитку.	4
Усього годин		30

4.4. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Страхове посередництво» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій. Основні форми виконання завдань, які виносяться на самостійне опрацювання: аналітичні звіти, складання порівняльних таблиць та схем, презентація та есе. Завдання, які виносяться на самостійну роботу оцінюється на практичному занятті відповідно до теми по якій виконано те інше завдання. При оцінюванні враховується: повнота розкриття теми дослідження, логіка викладення матеріалу, широке використання довідкових джерел та акуратність оформлення.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
		денна ф.н.
1	Тема 1: Страхова послуга та особливості її реалізації Завдання: 1. Схематично відобразіть порядок та механізм формування вартості страхової послуги. 2. Складіть порівняльну таблицю класифікацій видів страхових послуг. 3. Подайте у вигляді схеми порядок реалізації страхової послуги та механізм співпраці між всіма учасниками такого процесу.	8

	4. З'ясуйте значення та роль аквізиторів в процесі реалізації страхової послуги. 5. Охарактеризуйте основні ознаки страхової послуги.	
2	Тема 2: Порядок укладання та ведення страхової угоди Завдання: 1. Схематично відобразіть порядок укладання страхової угоди. 2. Подайте у вигляді порівняльної таблиці особливості укладання страхової угоди у розвинутих країнах (оберіть декілька). 3. Охарактеризуйте основні загальні правові положення страхової угоди. 4. Дослідіть правові особливості розірвання/припинення страхової угоди з ініціативи різних сторін. 5. Розробіть власний страховий договір на конкретну страхову послугу, використавши всі обов'язкові та додаткові умови.	8
3	Тема 3: Державне регулювання посередництва у страхуванні Завдання: 1. Охарактеризуйте основні напрямки співпраці у сфері регулювання посередницької діяльності між учасниками ринку і державою. 2. Дослідіть відмінності в країнах щодо регулювання державою діяльності страхових посередників. 3. Схематично відобразіть порядок доступу іноземних страхових/перестрахових посередників на національний страховий ринок (вільний та регульований доступ). 4. Обґрунтуйте доцільність прийняття Закону України «Про страхове посередництво». 5. Проаналізуйте діяльність Федерації страхових посередників України.	7
4	Тема 4: Страховий маркетинг Завдання: 1. Дослідіть особливості функціонування служб маркетингу страхових компаній (обрати конкретну страхову компанію). 2. Охарактеризуйте життєвий цикл страхового продукту. 3. Роль реклами в реалізації страхових послуг в сучасних умовах цифровізації (в цілому на ринку або конкретно обраної страхової компанії). 4. Складіть порівняльну таблицю каналів побудови ефективної системи продажу страхових послуг.	7
5	Тема 5: Страхові посередники: види, функції, особливості діяльності. Завдання: 1. Дослідіть вплив страхових посередників на розвиток страхового ринку. 2. Складіть порівняльну таблицю агентів та брокерів: відмінності та спільні риси, плюси та мінуси діяльності. 3. Охарактеризуйте непрямих страхових посередників та їх роль на ринку страхування. 4. Схематично відобразіть порядок реалізації страхової послуги за участю страхового посередника. 5. Проаналізуйте діяльність аварійних комісарів в Україні.	8
6	Тема 6: Страхові та перестрахові брокери на страховому ринку. Завдання: 1. Схематично відобразіть порядок реалізації страхової послуги за участі страхового брокера та пере страхового брокера. 2. Проаналізуйте динаміку розвитку страхового брокерства в Україні та дослідіть основні тенденції.	7

	3. Дослідіть переваги та недоліки використання послуг страхового агента чи страхового/пере страхового брокера на вітчизняному та міжнародному страховому ринках. 4. Охарактеризуйте механізм розрахунку різних видів комісійної винагороди брокерів (брокерська комісія, перестраховальна комісія).	
7	Тема 7: Асоціації та об'єднання страхових посередників. Завдання: 1. Назвіть та охарактеризуйте діяльність об'єднань страхових посередників в Україні. 2. Схематично відобразіть механізм співпраці асоціацій та об'єднань страхових посередників з страхувальниками та страховиками. 3. Розробіть порівняльну таблицю переваг та недоліків видів об'єднань страхових посередників. 4. Проаналізуйте доцільність асоціацій та об'єднань страхових посередників на ринку страхування в сучасних умовах розвитку.	7
8	Тема 8: Основні страхові посередники на світовому та вітчизняному ринках страхування. Завдання: 1. Проаналізуйте рейтинг страхових посередників на міжнародному фінансовому ринку. 2. Охарактеризуйте діяльність вітчизняних страхових посередників та назвіть перспективи їх подальшого розвитку. 3. Дослідіть динаміку співвідношення кількості страхових брокерів та страхових компаній в Україні та порівняйте отримане значення з показником розвинутих країн. 4. Охарактеризуйте види послуг, що надаються страховими брокерами в Україні, поділивши їх на ті, що пов'язані із страхуванням і на ті, що не пов'язані. 5. Перелічіть заходи, які необхідно вжити для підвищення довіри страхувальників до брокерів.	8
Усього годин		60

5. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні та ситуаційні завдання, аналітичні довідки);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- глосарій;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – залік.

6. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається за дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Операції перестрахування» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичне питання з дисципліни, тестові завдання, глосарій і виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: теоретичне питання (10 балів), 4 тести «обрати єдину правильну відповідь» - по 2 бали (сумарно 8 балів), визначення 4 термінів - по 2 бали (сумарно 8 балів), виробнича ситуація (14 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

14 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо

незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення з глосарію. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
8	8	7	7	8	8	7	7	40	100

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч.посібник. Центр учбової літератури, 2019. 376с.

2. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с

3. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навчальний посібник / Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.

4. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.

5. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

6. Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с

7. Закон України «Про страхування» №1909-IX від 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2320>

8. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління Національного банку України №135 від 30.06.2022. URL: <http://www.rada.gov.ua>

7.2.Додаткова

9. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 р. – № 1953-IV. Дата оновлення: 20.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

10. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 3436-IV.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Національний банк України - <https://bank.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку -<http://www.nssmc.gov.ua>
4. Ліга страхових організацій України - <http://uainsur.com/>
5. Федерація страхових посередників України - <http://fspu.com.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
2. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
3. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
4. Статистичний офіс Європейської співдружності — <http://europa.eu.int/>
5. Directive 2002/92/EC of the European Parliament - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0092:EN:HTML>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
3. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua